ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՅՍՐԻ

Իշխող տունը Հոհենցոլլեռն-Զիգմարինգեն

Ի ՀԱՄԱՌՈՏՈՒԹԻՒՆ

Ամենէն հին ժամանակներէն սկսեալ մինչեւ մեր օրերը, ամէն ազգ եւ ամէն երկիր ունեցած է իր իշխանները, որոնք ժառանգական իրաւունքով կը տիրանային գահերու եւ կը կառավարէին իրենց ենթակայ ժողովուրդները։ Ասոնց մէջ կան ոմանք, որոնք իրենց անձնական արժանաւորութեամբ եւ իրենց ազգին ու հայրենիքին մեծ ծառայութիւններով անմոռանալի յիշատակներ թողած են իրենց ազգերուն պատմութեան մէջ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Ցիրկ. 3. Գիւր. ու Ֆռնօր և Ե-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Ցիրկ. 3. Գիւր. ու Ֆռնօր և Ե-

ՊՈՍՏ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ, ՆԱՏԱԼԱԿԱՆ, ՊԱՏՄԱՈՒԹԻՒՆ

Ըրկուսն ի խոկմունս ելան, ասացին. - Ով ոք ասէ թէ Հայոց ազգն ոչ ունի պատմագրութիւն, զայն ոչ գիտէ, եւ ոչ ունի ուղիղ տեղեկութիւն ի վերայ հնութեան Հայոց, եւ ոչ ունի ճշմարիտ գաղափար ի վերայ ազգային իւր ծագման եւ ընթացից, եւ ոչ ունի ուղիղ գաղափար ի վերայ ազգային իւր բարուց եւ սովորութեանց, եւ ոչ ունի ուղիղ գաղափար ի վերայ ազգային իւր լեզուի եւ գրականութեան, եւ ոչ ունի ուղիղ գաղափար ի վերայ ազգային իւր կրօնից եւ հաւատոց, եւ ոչ ունի ուղիղ գաղափար ի վերայ ազգային իւր օրինաց եւ կանոնաց, եւ ոչ ունի ուղիղ գաղափար ի վերայ ազգային իւր արուեստից եւ գիտութեանց, եւ ոչ ունի ուղիղ գաղափար ի վերայ ազգային իւր առեւտրոյ եւ ճարտարութեանց, եւ ոչ ունի ուղիղ գաղափար ի վերայ ազգային իւր ընդհանրական կեանքի, եւ ոչ ունի ուղիղ գաղափար ի վերայ ազգային իւր ընդհանրական ոգւոյ

= Գերմանացի զինուորական երկրաչափ մը նոր հրացան մը հնարեր է, որ գերմանական բանակին մէջ գործածուած հրացաններէն մեծ առաւելութիւններ ունի, հեռվհետէ 2500 անգամ կը պարպուի, և հնարիչն այս գիւտին համար Եւրոպիոյ և Ամերիկայի մէջ արտօնագրերը առեր է։

= Պաղդիոյ զինուորական պաշտօնատան դիւանատան մէջ հրդեհ պատահեր և մեծ վնաս եղեր է։

= Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարարն ըսեր է թէ՝ ծովային զօրութիւնն աւելցունել հարկ եղած է, չէ թէ արտաքին աշխարհակալութեան ընթացքն վտանգելու, այլ գաղթականութեանց վճռական ապահովելու, և գաղթականութեանց մէջ գերմանական աղդեցութիւնն ու իշխանութիւնն պահելու նպատակաւ։

= Ձավայի մէջ չինացի գրամանենդներու խումբ մը դանուեր է։ Ձավայի դրամատան 1000 և 500 ֆրանքնոց դրամատոմսերն ու արծաթ տոլարներ կը կեղծեն եղեր, 1893 ին 200000 ֆիօրինի կեղծ դրամատոմս իշխանութիւն հաներ են։ Սուորերկրեայ նկուղի մը մէջ դտնուեր են կէս միլիոն ֆիօրինի կեղծ դրամատոմսներ և տալարներու բաղմաթիւ արկղեր։ Չինացի բարձրաստիճան պաշտօնատարի մը տան մէջ դտնուեր են այս ամէնն։

= Հնդկաստանի կալկաթա քաղաքի մէջ քօլերան յերևան եղեր, և եւրոպացի մը ու բնիկ մը հիւանդացեր մեռեր են։

= Ի փարիզ հրատարակեալ նամակադրութի մը կիմացուի թէ՝ այժմ աշխարհի ամէն կողմն դործածուած նամակադրոշմից տեսակն է 13400։

= Պ. Նիքոլա Թուլի՝ բնիկ Եանեացի, որ վերջին օրերս մեռաւ Աթէնքի մէջ, 800000 ֆրանք կը տակեր է Աթէնքի Եվանկելիզմոս անուն մեծ հիւանդանոցին համար, որ Յունաստանի Օլկա թագուհւոյն հովանաւորութեան ներքև կը դըտնըուի։ Այս հիւանդանոցի հիմնադիրն է նոյն ինքն Օլկա թագուհին և ինքն անձամբ կը խնամէ. ամէն օր իւր պատուակալ տիկնոջ միոյն հետ հիւանդանոցը կերթայ, դոնէ երկու ժամ կը մնայ, և հիւանդաց այցելելով՝ ամէն բան կը քննէ. մասնաւոր հոգածութիւն ունի օտարական հիւանդաց համար, որ զիրենք օտար երկրի մէջ լքեալ կը կարծեն։ Ուսկիայէ յատկապէս հող բերել տուած է՝ Յունաստանի մէջ վախճանեալ ուսուց դադաղին վրայ թափել տալու համար։ Այս թագուհին, օրչափ ալ ըղբաղեալ ըլլայ, կը փութայ իւր չնորհակալագաց ձեռագիրն ուղղել հիւանդանոցին նուիրատուաց, և այս հոգատարութիւնը չատերն ի նուիրատուութիւն կը դրդէ թագուհւոյն ձեռագիրն ունենալու համար։ Վերջապէս Յունաստանի մէջ չկայ հաստատութիւն մը, որոյ հիմնարկութեան ու հոգաբարձութեան մէջ մեծ մասն չունենայ Օլկա թագուհին։ Ի մասին բարեգործութեան և անկեղծ խոնարհամտութեան՝ նշանաւոր է նաև Գերմանիոյ Պրէսաէրիկ կայսրուհին։ Սա ոչ միայն ինքն հիմնած է բազմաթիւ բարեգործական հաստատութիւններ, այլ և ինքն իսկ անձամբ կը մատակարարէ զայնս, մանաւանդ ի յիշատակ վաղամեռիկ ամուսնոյն։ Ներթուկալի Մարի Ամելի թագուհին ալ բժշկութեան ասքթորի վկայական ստացած է, և մարդասիրաբար կօգնէ հիւանդաց, ցաւագարաց և տառապելոց։ Չեմք գիտեր թէ՝ մեր հիւանդանոցի խնամակալ տիկնայք ի՞նչ կընեն արդ. չարաթը քանի՞ անգամ կայցելեն, ի՞նչ անօրինութիւններ ու կարգադրութիւններ կընեն. ո՛րչափ դրամ և այլն կը հանգանակեն և ի՞նչ բանի կը ծառայեցնեն։ Հիւանդանոցի պատուարժան հոգաբարձութիւնն, որ հիւանդանոցի վերաբերեալ զանազան ծանօթութիւններ կը հրատարակէ յաճախ, - ինչո՞ւ երբեմն խնամակալուհեայ դործոց ալ տեղեկութիւններ ի հրատարակութիւն չտար։ Մոռցուած չէ և յաւիտեան չպիտի մոռցուի յիշատակն այն խնամակալուհեայ դործոց ու աբանչելի անձնուիրութեան, զորս հիւանդանոցի բաղմազան պաարսպարելաը մանաւանդ կանայք վայելեցին Հին ըսուած ժամանակայ մէջ, 25-30 տարի յառաջ, և մեք ականատես եղած ու հիացած ենք։ Ա.յդ աղնուագութ տիկնանց խնամատարութեան ժամանակ հիւանդանոցի մէջ մաքրութիւն, բարեկարգութիւն ու բարեկեցութիւն կը տիրէին։ Ո՛չ միայն իրենք առատ նուիրելով՝ առատաձեռնութեան օրինակ կը հանդիսանային, այլ և կայցելէին, կը զննէին, կը քննէին յաճախակի։

Ա Յ Լ Ե Ւ Ա Յ Լ Ք

×× Մարմոլթիւն։ - Մարդուս առողջութեան դլխաւոր պայմանայ մէկն է մաքրութիւնն, և ո՛չ միայն մարդուս, այլ և ամէն անասնոց։ Հաստատուած է թէ՝ անմաքրութիւնը մահուան մեծ պատասանները մին է, և թէ՝ ուր կայ անմաքրութիւն, անդ մահն կը տիրէ և կը կոտորէ անարդել։ Նշանաւոր առողջարանք ըսած են թէ՝ անմաքրութիւնն յարատև հիւանդութեանց ու ախտից մշտնջենաւոր ճարակն է։ Որչափ քաղդրաբարոյութիւնն կը կաղդուրէ հոդին, նոյնչափ մաքրութիւնն՝ մարմինը, անհանդստութիւններէ ու հիւանդութիւններէ ղերծ ու ազատ պահելով։ Վերջապէս մաքրութիւնն առողջութեան էական տարրն է։ Մարդիկ աւելի պէտք ունին մաքրութեան քան օդի և աննդի։ Մորթին մաքրութեան չքնորհիւ պատշաճապէս կը վարէ իւր կարևոր պաշտօնն, և մարդկային կազմուածքն առողջ ու կորովի կընէ։ Ինչպէս աղայոց ու երիտասարդաց, նոյնպէս ծերոց առողջութեան կարևորագոյն տարրն է մաքրութիւնը։ Ջուրը նախնեաց համար անդին տարր մ'էր։ Յունաց մէջ, բաղանիքն՝ հիւրասիրութեան ամենասրբազան պարտաւորութեանց մին էր։ Ի հնումն հռոմայեցւոց մէջ ալ բաղանիքն մեծ կարևորութիւն ունէր։ Նախնի հնդիկ ժողովրդոց մէջ լուացմունք կրօնական մեծ կարևորութիւն ունէին։ Մովսէս իսրայելացւոց մէջ յանչափս բազմապատկեց լուացումներն, ինչպէս նաև ուրիշ կրօնական պետք, մաքրութեան նորհիւ։ Մեծ իրաւունք ունէին, որովհետև խորտակէս ղգացած էին մաքրութեան առողջարար ազդեցութիւնն մանաւանդ տաք երկիրներու մէջ, յորս ի՛նչ որ է օդն ի թոքերուն համար, նոյն է ջուրն մորթին համար։ Ջրոյ դործածութիւնն միայն կարող է ուժովցընել մարդուս մորթն, արտաքսել մարմնային մաշած մասերն և պահել չօչափման զգայութիւնն, օգնելով մնուդին։ Մաքրութիւնն անհրաժեշտ է ամբողջ մարմնոյն համար, առանց խտրութեան կամ բացառութեան ո'ր և է մասին. վասն զի մարմինն իւր ներդաշնակաւոր ամբողջութեամբ միակ ու մեծ անդամ մը կը յօրինէ. Հետևաբար պէտք է ընդհանուր լուացմունք ու բաղանիք՝ ամէն հասակի ու սեռի համար։ Օրօրոցի մանկիկն աւելի պէտք ունի մորթային մաքրութեան, պէտք է որ մաքրութիւնը սիրէ ան՛ն ամէն բանի մէջ, որ մարդուս կը ծառայեն. - թէ՛ անընդհատ և թէ՛ բնականութեան մէջ, ինչպէս են տուն, խանութ, դործարան, ագարակ, դպրոց, ղօրանոց, հիւանդանոց, յիմարանոց, օրթանոց, բանտ։ Նոյնպէս՝ դիւտուց ու անկողնոց մէջ։ Վերջապէս՝ մորթին զգայուն մարդիկ (իպպոխոնդր, երկաթագործ, դարբինը, ներկարարը, դրաշարը, ձուլիչը, բըժիշկը, վիրաբոյժը, դեղագործ, և այլն) պարտին ամենէն աւելի խնամ տանիլ մաքրութեան համար։ = Միջին դարու մէջ, մաքրասիրութիւնը՝ մոլութիւն։ և բաղանիքն անվայելչութիւն համարողներ կային. ուստի առ ի չգոյէ մորթային մաքրութեան, մորթային հիւանդութիւնք կը յաճախէին և սատիկ ու ծանր, և ուրիշ ախտից դուռ կը բանային կամ ընդունարան կըլլային։ Ա՛յն ատեններն, մեծամեծ պատերազմներէ աւելի տարաւորիկ հիւանդութիւնք կոտորելով կը կոտորէին զմարդիկ։ Այդ՝ քաղաքակրթեալ երկրայ մէջ, յորս առողջապահական քարոզներ կը տրուին անդադար, և հարկ է չարունակել այդ աշխարհաչէն քարոզներն, - մաքրութեան օգուտներն մեծատպէս զգալի եղած են։ Հետևաբար՝ պէտք է մաքրութիւնը կանխաւ ուսուցանել աղայոց։

Մարդս օրը երկու անդամ լուալու է երեսներն, ձեռքերն, ոտքերն և մէղի ու կղկղանայ անդամներն։ Այս լուացումներն ընելով՝ առաւօտուն երեսները և երկային պաուկելու ատեն։ Մաքրութեան համար՝ տաք ջուրն լաւ է, որովհետև մորթին աղտերն ու իւղն աւելի շուտ կը հալեցնէ և աւելի շուտ ու աղէկ կը մաքրէ։ Պաղ ջրով լուացուիլն անհրաժեշտ է՝ օդին դէմ բայ գտնուող մորթին մասերն ջերմութեան ու ցրտութեան աստիճանայ փոփոխութեանց վարժեցնելու համար։ Մաքրուելու համար աճառը շատ օգտակար ժ'անդակ մ'է. մորթը կը կակղացնէ, և իւր վրիպրոլը աղտոտ ու իւղոտ մասերը կը հալեցնէ։ Սովորաբար դործածուած աճառն ամենայարմար ու ընտիր է։ Զգուշանալու է արհեստական և վնասուն բաղադրութիւն ունեցող կեղծ աճառներէ. թէպէտ մեծ անուն ու համբաւ ունին առնոնք, բայց վնասակար են. երեսայ վրայէն մորթը կը բորբոքին կը ճաթռտուն, և չատ անդամ վարբրիկ ուռոյցներ ծնանելով՝ մինչև իսկ բժշկական դեղօրէից կարօտ կընեն։ = Առողջապահութիւնը կը հրամայէ՝ ութ օրը կամ դէթ երկու չաբաթն անդամ մը տաք բաղնիք երթալ, բոլոր մարմինը մաքրելու համար, որոյ տաքութեան աստիճանն ըլլալու է 28-32։ Նշանաւոր բժիշկ մը ըսած է թէ՝ պիտի հրաժարէի բժշկութեան արուեստէն, եթէ ինձ արգիլէին բաղանիք երթալու պատասէր տալն։ Այսու ամենայնիւ, դեռ պէտք եղածին չափ ընդհանրացած չէ բաղանիքն։ Տակաւին չատ դաւառաց մէջ մանաւանդ դործաւորը և երկրագործը՝ մաքրութեան ու լուացման օգտից ծանօթ չեն ըսած արժանապէս։ Հռովմայեցւոց մէջ դիւրագին բաղանիքներ հաստատուած էին յատկապէս դործաւոր ու ապրատ դասուց համար։ Գաղղիոյ մէջ արդէն կան ամենաժան դնով բաղանիքներ։ Մանաւանդ անոնք, որ առաւօտէ մինչև երեկոյ ոտքի վրայ են իրենց զբաղմանց պատճառաւ, մեծ օգուտ կը տեսնեն, եթէ ամէն երեկոյ լուան իրենց ոտքերն։ Ջեռքերը լուալու է, որքան պէտք ըլլայ, բայց անհրաժեշտ է տունէ դուրս ելնելու և տուն մտնելու առեն։ Պէտք է յաճախ մաքրել ձեռայ մատանց եղունդներն օսկրէ կրկտալ (հելալ)։ Շրթունք, որոց մորթն թաց ու փափուկ ըլլալով՝ չատ շուտ կը բորբոքին, ամենայն խնամոց պէտք ունին. պէտք է մաքրել ամէն կերակրէ ետքը, մանաւանդ անկիւններն։ Ակռաներն յատուկ դուռչութեանց կը կարօտին. ամէն կերակրէ ետքը և առաւօտ ու երեկոյ լուալ բերանը, և մաքրել ակռաներն ու լինտերն։ Պակ ջրով բերնուած լաթի կտորով մը առտու և երեկոյ երեսին ու ճաին ամէն կողմերը չփել, բթին մէջ ջուր քաշել, ականջները ներսէն ու դրսէն վրափուկ սպունդով մը մաքրել։ Այս մաքրութիւնք ամէն տարիքի մէջ կարևոր են, բայց մանաւանդ տղայութեան ու երիտասարդութեան տարն, յորս մարմինն աւելի խղճալ է բնականաբար։ Գլխի համար՝ ամէն օր իւր յատուկ սանտրն ու խոզաճակն ունենալու է։ Զգուշանալու է իւղ ու pomatas գործածելէ, բաղմաթիւ անհանդստութիւններէ աղատ մնալու համար։

×× Աղին օգուտներն։ - Աղն օգտակար է երկրագործութեան համար։ Իրրև աղբ կը դործածուի։ Աղն մեծ օգուտներ ունի մարդուս. մարսողութեան վրայ կաղդէ դրդռիչ յատկութեամբն. սրտնոպիչ մարմնոյ հալումը կը դիւրացունէ։ Անասնոց կազմուածքին մէջ ալ մեծ պաշտօն ունի, որ հասատատած է բաղմաթիւ փորձերով։ Անասնոյն մարմնոյն մեծնալուն կը նպղործէ զգալի կերպիւ. մեծապէս կապդէ անասնոյն դեղեցկութեան, ղօրութեան և աշխուժութեան։ Հետևաբար, չքնորհիւ աղին այս նպղործութեանց ու աղդեցութեանց, վաճառականութիւնը կօգտի՝ դեղեցիկ անասուններ ունենալով, և երկրագործութիւնն՝ առողջ ու առոյդ անասնոց միջոցաւ։

Մանկավարժական Բեւեռականութիւն պատկերազարդ. մասն Ա. իւր տեսակին մէջ առնման, Գինն՝ 50 փարայ։

Ս. Մ. Գասապեան. - ՏԱՂԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ արդի հայերէն լեզուի, հանդերձ ծանօթութեամբ՝ չափական և չշտեալ ոտանաւորներու վրայ։ Գինն է 1 1/2 ղրշ։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալենց գրատուն։

ԿԻՒԼ. Վ.Ի ՄԱՀՈՒԼԱԹԸ, - Ա.յժմեան նահանգի երկրագործական ընկերիչ Զաքարեան Մեծ. Յակոբ էֆէնտիի օգտակարագոյն երկասիրութեանց մէկ գործն է, որ՝ վարդի վրայ՝ հնախօսելէ առքը, պիտանի ծանօթութիւններ կատայ վարդի տեսակներուն, մշակութեան ու դարմաններուն և զանազան հասոյթներուն վրայ։ Գինն է 6 ղրշ։ - Զաքարեան էֆէնտի ուրիշ կարևորագոյն գործ մ'ալ հրատարակած է արդէն. - Զիմքիմի Իսարեան անուամբ, որ երկրագործութեան բոլոր ճիւղերուն վրայ կը խօսի, և բոլոր երկրագործայ համար պէտք ու օգտակար է։ Գինը 17 ղրշ է։

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՏԱՏՈՒԿ ՀՈՒԼԼՕՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի և աղիքներու ամէն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է այդ դեղահատը, և ամէն ջղային ախտութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամէն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը։ Սըրտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մը ունի. արիւնը մաքրելով՝ նորա խանդարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ և ղրդռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ։ Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ ցաւած կազեր, գլխի ցաւեր կվանէ, մարսողութիւնը կչափաւորէ, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն ախտերէն որ չատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ ու ժիր և բնական դիրքը կըզդեցնու։

ONCUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒԼԼՕՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւն և վէրք բուժելու մասին ունեցած պալատական յատկութեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը։ Հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (չիրփիճջէ), սրունկէ և ստեանց վէրքեր կա՛մ բոլորովին կանցնին և կա՛մ կլաւանան. օգտակար է նաև հարբուխի, հազի, սրտի բարախման, մանաւանդ յօդացաւ (եհլ) ըսուած հիւանդութեան։ Իւր կազդուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սքրաճա) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմագրաւէ։

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամէն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պաղչէ-գաբրե Թաշ-խանի կողմերը Պ. Գասպարեանի դեղատունը, թիւ 7, կը ծախուի։

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն ամբողջ Հոլլօու, ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց թիւ 533։

ՏՆՕՐԷՆ ԵԻ ՏԷՐ

Հ. Ե. ԱԼԱՁԱՁԵՑԻ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԻՊԷՐԵԱՆ

Կ. Պոլիս Զիւմպիւլլիւ-խան Թ. 18-19